

ข้อสังเกต
การประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ครั้งที่ ๕๑/๒๕๕๙
วันจันทร์ที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่องพิจารณา

ระเบียบวาระที่ ๓.๒ รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง เรื่อง ข้อเสนอ
ประเด็นสำคัญเพื่อการจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง

ข้อสังเกตของสมาชิกในที่ประชุม

พลเอก สราวุฒิ ชลออยู่

๑. การที่คณะกรรมการเสนอให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้จัดการเลือกตั้ง โดยให้คณะกรรมการ
การเลือกตั้งเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่กำกับควบคุมการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรมนั้น
อาจต้องพิจารณาในประเด็นว่า หน่วยงานใดจะเป็นผู้บังคับใช้กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งด้วย
เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการหาเสียง ข้อควรปฏิบัติและข้อห้ามมิให้ปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา
และการดำเนินการใด ๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

๒. เดิมกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะมีอำนาจเสนอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย
และเป็นผู้เริ่มต้นกระบวนการดังกล่าว ซึ่งหากคณะกรรมการจะเสนอให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด
ไม่มีอำนาจเสนอให้ลงโทษผู้ใดอีกต่อไปก็ควรระบุให้ชัดเจนว่า หน่วยงานใดจะเป็นผู้เริ่มต้นกระบวนการดังกล่าวด้วย

นายกษิต ภิรมย์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมหรือดำเนินการต่าง ๆ กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การขับเคลื่อน
การปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑. จัดให้มีการฝึกอบรมพนักงานและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
รวมทั้งข้าราชการกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีสำนักงานในต่างจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดการเลือกตั้ง ตลอดจนมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุขผ่านสื่อของกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ
และตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนในสังคมประชาธิปไตย

๒. ควรมีการฝึกอบรมผู้ที่จะเข้ารับการศึกษาเป็นกรรมการการเลือกตั้งให้มีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ของประเทศไทยอย่างแท้จริง

๓. ควรให้พรรคการเมืองเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ โดยการอนุญาตให้พรรคการเมือง
สามารถจัดกิจกรรมทางการเมืองหรือประชุมพรรคได้ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของพรรคการเมืองในฐานะ
ที่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือมีส่วนได้เสียสำคัญจากการปฏิรูปการเมืองครั้งนี้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดี
ให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอันเอื้อต่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์

๑. ควรกำหนดระยะเวลาการดำเนินการสอบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งในแต่ละขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการให้มีความชัดเจน เพื่อให้การสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนได้

๒. ควรกำหนดจำนวนสูงสุดสำหรับค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดี เช่น ค่าทนายความไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละคดี

นายจินดา วงศ์สวัสดิ์

๑. ควรกำหนดให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถตรวจสอบการนับคะแนนเลือกตั้ง หรือตรวจสอบบัตรเลือกตั้งได้โดยง่าย รวมทั้งอาจกำหนดให้หน่วยราชการอื่นเข้ามาควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจตรวจสอบผลการนับคะแนนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

๒. ควรนำการบริหารจัดการรูปแบบพิเศษมาใช้กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยการกำหนดให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนการปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ภายในสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งอยู่เสมอ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

๓. เดิมผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้มีอำนาจเสนอรายชื่อผู้ที่จะทำหน้าที่กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง แต่เพียงผู้เดียว จึงอาจเป็นช่องทางที่ก่อให้เกิดการทุจริตการเลือกตั้งได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเห็นว่าควรกำหนดให้ข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง แทนการให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้เสนอรายชื่อ รวมทั้งควรมีการระบุให้ชัดเจนว่า หากหน่วยเลือกตั้งใดเกิดการทุจริตขึ้น ข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งนั้นจะต้องถูกลงโทษทางวินัย เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิดกฎหมาย

นายศานิตย์ นาคสุขศรี

๑. ข้อเสนอของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมขึ้นเพื่อใช้บังคับแก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง และหัวหน้าหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ตามมาตรา ๒๑๙ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับผ่านประชามติ) นั้น ควรมีการนำระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยประมวลจริยธรรมของกรรมการเลือกตั้ง กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด และพนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่สำคัญในบางเรื่อง เช่น เรื่องมาตรฐานจริยธรรมอันเป็นค่านิยมหลัก หรือเรื่องมาตรฐานจริยธรรมขององค์กร เป็นต้น มาบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย

๒. ควรให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินการจัดการเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ในระดับนโยบาย เพื่อให้การกำกับดูแลการเลือกตั้งและการปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ข้อเสนอของคณะกรรมการที่เสนอให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไม่มีอำนาจในการเสนอให้ลงโทษผู้ใด หรือให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดช่วยจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ให้เป็นหน่วยแจ้งเหตุในเบื้องต้น และรวบรวมพยานหลักฐานส่งให้หน่วยสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการเลือกตั้งดำเนินการต่อไปนั้น มีข้อสังเกตว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการมอบอำนาจบางประการ เพื่อให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะหากไม่ให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน หรือลงโทษผู้กระทำความผิดบ้างแล้ว อาจทำให้การสืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งส่วนกลางเกิดความล่าช้าได้

๔. คณะกรรมการการควรมีการพิจารณาทบทวนข้อเสนอเกี่ยวกับการให้บุคคลภายนอกที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเข้ามาทำหน้าที่เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด เพราะหากแต่งตั้งให้บุคคลนอกพื้นที่เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดแล้ว โอกาสที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจะเข้าถึงข้อมูลหรือพยานหลักฐานต่าง ๆ ย่อมเป็นไปได้ยาก

๕. การสรรหากรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจากส่วนกลางเป็นผู้พิจารณาสรรหาหรือคัดเลือก เพื่อให้เกิดความโปร่งใส และยุติธรรม ในการสรรหา

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช

๑. ตามที่คณะกรรมการเสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง จัดหรือดำเนินการให้กระทรวงมหาดไทยจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ มีข้อสังเกตว่า อาจจะขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญซึ่งกำลังจะมีการประกาศใช้บังคับในอนาคตหรือไม่ อย่างไร เพราะในมาตรา ๒๒๔ (๑) ได้กำหนดหน้าที่และอำนาจดังกล่าวให้คณะกรรมการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการ หากจะให้หน่วยงานอื่นเป็นผู้จัดการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งทำหน้าที่ในระดับนโยบายแต่เพียงอย่างเดียว จะต้องดูที่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่ามีความประสงค์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการในเรื่องนั้นอย่างไร หากรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด ก็ไม่อาจจัดทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญได้

๒. คณะกรรมการการควรมีการทบทวนข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ซึ่งเสนอให้สรรหาและแต่งตั้งจากผู้ที่ไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดที่ดำรงตำแหน่ง เพราะในทางปฏิบัติแล้ว การได้บุคคลผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดมาทำหน้าที่กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด น่าจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่มีประสิทธิภาพมากกว่า นอกจากนี้ควรมีการกำหนดลักษณะต้องห้ามของกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเหมือนเช่นที่เคยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วยว่า “ต้องไม่เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในพรรคการเมืองในระยะห้าปีก่อนดำรงตำแหน่ง” จึงสามารถเป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดได้

๓. ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องบทกำหนดโทษหรือบทลงโทษในทางการเมืองของคณะกรรมการการเลือกตั้งนั้น มีข้อสังเกตว่า ตามปกติแล้วบทกำหนดโทษจะไม่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง แต่จะถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ดังนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งควรเสนอให้บทกำหนดโทษอยู่ในพระบัญญัติดังกล่าวเช่นเดิม

๔. ข้อเสนอในเรื่องของบทเฉพาะกาล คณะกรรมการการเลือกตั้งควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบว่า หากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศใช้บังคับแล้ว ควรมีบทเฉพาะกาลที่สามารถให้กรรมการการเลือกตั้งชุดเดิมสามารถทำหน้าที่ต่อไปได้ โดยต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และเป็นธรรม อย่างไรก็ตามคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องเจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญประกอบด้วว่าประสงค์ให้มีการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างไร

ผลอากาศรี เอลิมชัย เครืองาม

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งควรพิจารณาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอในบทเฉพาะกาลของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและความเป็นธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดเดิม หากจำเป็นต้องสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งเพิ่มเติมอีก ๒ คน หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งชุดใหม่ทั้งหมด ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใหม่แล้ว จะเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร ที่จะให้คณะกรรมการการเลือกตั้งชุดเดิม ยังคงทำหน้าที่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาต่อไปจนกว่าจะแล้วเสร็จ จึงค่อดำเนินการสรรหาคณะกรรมการการเลือกตั้งใหม่ ซึ่งอาจทำให้เกิดเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวในองค์กรอิสระอื่นหรือองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญต่อไป

๒. ข้อเสนอของคณะกรรมการที่เสนอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและเจ้าหน้าที่สืบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานและพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น ควรมีการกำหนดความหมายหรือคำนิยามให้มีความชัดเจนว่ามีขอบเขต อำนาจหน้าที่ มากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจมีการขยายความรวมถึงกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดด้วย ทั้งอำนาจในการสอบสวน การตรวจค้นร่างกาย หรือเข้าไปในเคหะสถาน หรือสถานประกอบการ เพื่อตรวจสอบหาพยานหรือเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตการเลือกตั้ง และควรมีการกำหนดโทษของผู้กระทำความผิดในคดีทุจริตการเลือกตั้งให้มีโทษที่สูงขึ้น เพื่อให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว

๓. ควรมีการกำหนดคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม หน้าที่ และอำนาจของกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดไว้ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งด้วย เพื่อให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง รอบคอบ และทำให้การบริหารงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

นายเพิ่มพงษ์ เชาวลิต

๑. แม้กฎหมายจะบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือให้การสนับสนุนในด้านบุคลากรในการจัดการเลือกตั้ง เนื่องจากกำลังเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งอาจร้องขอ

ให้หน่วยงานอื่นที่มีศักยภาพเพียงพอช่วยสนับสนุนให้การดำเนินการจัดการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เช่น หน่วยงานทหาร หรือหน่วยงานตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น เพราะมีกำลังเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ค่อนข้างมากและมีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

๒. คณะกรรมการการควรมีการพิจารณาทบทวนข้อเสนอที่กำหนดให้การสรรหากรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดให้แต่งตั้งจากผู้ที่ไม่มียุติธรรมอยู่ในจังหวัดที่ดำรงตำแหน่ง เพราะในทางปฏิบัติแล้วอาจทำให้ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ จึงไม่ควรกำหนดไว้เป็นหลักการตายตัว แต่หากคำนึงถึงความสุจริต ยุติธรรมในการเลือกตั้งแล้ว จะเป็นไปได้หรือไม่ อย่างไร ที่จะกำหนดให้บุคคลอื่นที่มีความน่าเชื่อถือสามารถเข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวแทน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น

๓. การกีดกันเผด็จการหรือการสืบสวนการกระทำผิดตามกฎหมายเลือกตั้งควรมีการดำเนินการโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรที่จะดำเนินการเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจจะดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลหรือสร้างเครือข่ายป้องกันการทุจริตจากการเลือกตั้งขึ้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตการเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการตรวจสอบการเลือกตั้งร่วมกับภาครัฐ เพื่อให้การดำเนินการการเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและโปร่งใส

นายกิตติ กิตติโชควัฒนา

๑. ปัญหาการเลือกตั้งนั้นเกิดจากสาเหตุใหญ่สองสาเหตุ กล่าวคือ เกิดจาก ๑) กฎหมายหรือระบบระเบียบของทางราชการ และ ๒) บุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ แม้ภาครัฐจะดำเนินการวางข้อกำหนดหรือกติกาอย่างเข้มงวด เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องของผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งต้องคัดเลือกหรือสรรหาจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตประการหนึ่งว่า ในช่วงระยะเวลาปี ๒๕๔๕ - ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา การบังคับใช้กฎหมายหรือการติดตามตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งยังไม่มีผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากนัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าวอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

๒. คณะกรรมการการควรมีการพิจารณาทบทวนข้อเสนอในเรื่องของการสรรหากรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เสนอให้แต่งตั้งจากผู้ที่ไม่มียุติธรรมอยู่ในจังหวัดที่ดำรงตำแหน่ง เพราะในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปได้ยากที่จะทำให้กรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเตรียมความพร้อมและบูรณาการการทำงานร่วมกัน ในเรื่องของการเลือกตั้งในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของมาตรการหรือแนวทางการป้องกันการทุจริตการเลือกตั้ง หรือการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งลงพื้นที่เพื่อหาข่าวและติดตามความคืบหน้าเกี่ยวกับการใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนทุกระยะ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริตในการเลือกตั้งต่อไป

พลเอก นคร สุขประเสริฐ

๑. เนื่องจากเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับลงประชามติ) มาตรา ๒๗๓ ต้องการให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ยังคงอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป และเมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องมีผลบังคับใช้แล้ว การดำรงตำแหน่งต่อไปเพียงใด ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว แต่รายงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มีข้อเสนอแนะว่า เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศใช้บังคับแล้วให้คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ดำรงตำแหน่งอยู่ รวมทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ยังคงดำรงตำแหน่งอยู่ต่อไป โดยให้มีวาระ ๗ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง นั้น จึงอาจจะเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับลงประชามติ) มาตรา ๒๗๓ ได้

๒. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่สำคัญในการจัดและดำเนินการเลือกตั้ง รวมทั้งสืบสวนและวินิจฉัยข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทำให้เป็นผู้ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งและเสนอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นองค์กรเดียวกัน อันอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเลือกตั้งในอดีตมักประสบปัญหาการทุจริตและไม่เป็นธรรม ดังนั้น ควรแยกอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งและเสนอให้ลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นคนละองค์กรกัน

๓. ควรกำหนดให้ประธานองค์กรอิสระสามารถดำรงตำแหน่งได้ครั้งหนึ่งของวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรอิสระเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๔. ในบทเฉพาะกาลของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับองค์กรอิสระควรกำหนดกรอบภารกิจและเงื่อนไขซึ่งไม่ขัดต่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับลงประชามติ) เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระเร่งปฏิบัติภารกิจตามที่กฎหมายกำหนดให้เกิดผลสัมฤทธิ์ เช่น การปรับปรุงกฎระเบียบขององค์กรอิสระ เป็นต้น

ระเบียบวาระที่ ๓.๓ รายงานของคณะกรรมการวิสามัญกิจการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
เรื่อง การกำหนดประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการ
การปฏิรูปประเทศ โดยคณะกรรมการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยแผน
และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

ที่ประชุมได้มีมติให้นำญัตติ เรื่อง แนวทางการดำเนินการปฏิรูปด้านต่าง ๆ ตามมาตรา ๒๕๘
และกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๙ ตามที่ร่างรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับผ่านการลงประชามติ) ของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ซึ่งนายนิกร จำนง เป็นผู้เสนอ มาพิจารณาในคราวเดียวกันกับระเบียบวาระที่ ๓.๓

ข้อสังเกตของสมาชิกในที่ประชุม

นายกษิต ภิรมย์

๑. ควรคำนึงถึงความสำคัญของการกำหนดวิธีการดำเนินงานในกระบวนการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ไปสู่อนาคต ให้เป็นไปตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการปฏิรูปประเทศ และบทบัญญัติ
ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

๒. ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยกำหนดบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชน
(NGO) ให้มีความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม และพิจารณาความสำคัญการเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน
ควบคู่ไปกับการดำเนินงานด้วย

๓. ควรบูรณาการร่วมกันในกระบวนการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไปสู่อนาคต ให้เป็นตามแนวทาง
ที่ได้กำหนดไว้ของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนการปฏิรูปประเทศ และบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... เพื่อสังเคราะห์ประเด็นสำคัญในการกำหนดเป้าหมายของประเทศจำนวน ๓
ถึง ๔ เรื่อง เช่น การเป็นรัฐสวัสดิการ ครั้วโลก ศูนย์การคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาค ศูนย์กลางวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยี เป็นต้น รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งเป็นความเห็น
ของประชาชนทั้งประเทศ

นายอำพล จินดาวัฒนะ

๑. ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบและพัฒนาระบบหรือกลไกที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุน
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน
ในสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งย่อมจะส่งผลให้การปฏิรูปประเทศ
สามารถประสบความสำเร็จและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

๒. องค์กรประกอบของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ ควรประกอบด้วย ตัวแทนจากภาครัฐ
ภาคเอกชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ซึ่งเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติหลากหลายทั้งในด้านทักษะ
ประสบการณ์ และความสามารถเฉพาะด้านที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศ เพื่อให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ
สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถขับเคลื่อนให้ประเทศไทยเจริญก้าวหน้าต่อไป

นายครุจิต นาครทรรพ

๑. ข้อเสนอเกี่ยวกับประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน ซึ่งปรากฏอยู่ในหน้าที่ ๓๘ ของรายงาน เรื่อง การกำหนดประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ นั้น ไม่ควรกำหนดรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับประเด็นการปฏิรูปมากจนเกินไป แต่ควรนำเสนอในลักษณะ ที่เป็นหลักการสำคัญทั่วไปของเรื่องนั้น ๆ เพื่อให้รัฐบาลนำข้อเสนอดังกล่าวไปปรับใช้ในการขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศด้านพลังงานต่อไป

๒. ควรกำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่มีอยู่แล้ว เข้ามาดำเนินการและทำหน้าที่ในการเป็นสำนักงาน เลขาธิการขององค์กรกลางการปฏิรูปประเทศ โดยไม่ควรมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ เนื่องจากเป็นการสิ้นเปลือง งบประมาณแผ่นดินและย่อมเป็นภาระผูกพันต่อรัฐบาลชุดต่อไป

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช

๑. ควรมีการกำหนดให้โครงสร้างและองค์ประกอบขององค์กรกลางการปฏิรูปประเทศ และสำนักงาน เลขาธิการขององค์กรกลางการปฏิรูปประเทศมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และควรกำหนดคุณสมบัติของบุคคล ที่จะมาดำเนินงานภายในองค์กรดังกล่าว ให้ตรงกับลักษณะของงาน รวมทั้งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งมาจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานของทั้งสององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

๒. เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบขององค์กรกลางการปฏิรูปประเทศตามที่คณะกรรมการศึกษาและจัดทำ ร่างกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ได้เสนอให้องค์กรกลางการปฏิรูปประเทศ ประกอบด้วยคณะกรรมการ จำนวน ๒ คณะ กล่าวคือ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ และคณะกรรมการปฏิรูป ด้านต่าง ๆ ตามกลุ่มยุทธศาสตร์ชาตินั้น เห็นว่าการกำหนดรูปแบบดังกล่าวยังไม่มีเหมาะสมเท่าที่ควร ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงควรพิจารณาทบทวนเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างรอบคอบอีกครั้งหนึ่ง

นายจินดา วงศ์สวัสดิ์

ควรกำหนดให้มีหน่วยงานหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศ โดยรูปแบบการดำเนินงานของหน่วยงานดังกล่าว ควรมีการบูรณาการ การทำงานและประสานงานกับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติอย่างใกล้ชิด เพื่อร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหา ความขัดแย้งต่าง ๆ และขับเคลื่อนให้ประเทศไทยมีเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นต่อไป

พลอากาศตรี เฉลิมชัย เครืองาม

ตามข้อเสนอของคณะกรรมการศึกษาและจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการ ปฏิรูปประเทศ ที่ได้เสนอให้คณะรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการชี้แจงผลความคืบหน้าเกี่ยวกับการดำเนินการ ตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภา ซึ่งกำหนดกรอบระยะเวลาในการชี้แจงไว้ทุก ๆ ๓ เดือนนั้น ควรเปิดโอกาส ให้คณะรัฐมนตรีสามารถชี้แจงผลความคืบหน้าดังกล่าว โดยการจัดส่งเป็นเอกสารแทนการเดินทางมาชี้แจง ด้วยตนเองได้ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีติดภารกิจสำคัญหรือมีงานเร่งด่วน เป็นต้น